Obsah:

Svatý Jan od Kříže, čtenář svaté Terezie (1. část)
P. Salvador Ros García, OCD 1

Nebe v mé duši (Exercicie s Alžbětou od Trojice)
P. Conrad de Meester, OCD 7

Ve znamení škapulíře
P. Gorazd Cetkovský, O.Carm. 13

Svatý Jan od Kříže, čtenář svaté Terezie

(1. část[1])

P. Salvador Ros García, OCD

Mezi první a nejlepší čtenáře svaté Terezie, jak co se týče jejích spisů – a to ještě předtím, než byly vydány – tak co se týče její duše – oné jiné knihy, kterou její vnitřní učitel[2] psal v ní, dokud se neproměnila v živý text: *„Mnoho věcí, které zde píši, nejsou z mé hlavy, nýbrž mi je řekl tento můj nebeský Učitel“* (Ž 39,8; 14,8; 23,1)[3] – je třeba jmenovat svatého Jana od Kříže, prvního bosého karmelitána; toho, který žil v její blízkosti nejdéle; jediného, který zakusil její vyučování; toho, který opravdu poznal skrytá tajemství její duše; který ji uměl nasměrovat k nejvyšším zkušenostem jejího mystického putování; toho, který později tyto zkušenosti systematizoval a kterému – celkem vzato – na ní nejvíc záleželo, kdo se plně ztotožnil s rozletem jejího ducha.

A právě takový způsob četby, jenž není jen povrchní nebo vedený zvědavostí (jako četba prostého diváka, který čte věci zvnějšku), nýbrž vnímající zevnitř, sebe v to zahrnujícím či empatickým způsobem, kdy se čtenář stává

1 Tento článek je přepisem přednášky, která zazněla 15. května 2010 v Praze v rámci Dne spirituality, pořádaného bratřími bosými karmelitány.

2 Takto mluví o Duchu svatém například již sv. Augustin: „Lépe vás poučí ten, který mluví ve vás i za naší nepřítomnosti, na nějž zbožně myslíte, jehož jste přijali do srdce a jehož chrámem jste se stali“ (Sermo 293; viz 2. čtení Modlitby se čtením z 24.6.). Pozn. red.

3 S ohledem na to, že spisy svaté Terezie a svatého Jana od Kříže budou neustále citovány, rovnou uvádím obvyklé zkratky těchto děl. Spisy svaté Terezie: B = *Básně*; CE = *Cesta dokonalosti* (redakce z Escorialu); CV = *Cesta dokonalosti* (redakce z Valladolidu); D = *Dopisy*; H = *Vnitřní hrad*; R = *Duchovní relace*; M = *Myšlenky o lásce k Bohu (Meditace nad Písněmi)*; St = *Stanovy*; Z = *Kniha o zakládáních*; Zv = *Zvolání duše k Bohu*; Ž = *Kniha života*. Spisy svatého Jana: DPA = *Duchovní píseň* (1. redakce, kodex ze Sanlúcaru); DPB = *Duchovní píseň* (2. redakce, kodex z Jaénu); N = *Temná noc*; V = *Výstup na horu Karmel*; Výroky = *Výroky o světle a lásce*; ŽPA = *Živý plamen lásky* (1. redakce); ŽPB = *Živý plamen lásky* (2. redakce).

skutečným účastníkem a spoluautorem textu, si klademe za cíl ukázat v této přednášce. A podáme Vám ji v narativní podobě, jako kdyby se jednalo o film, i shodně s obvyklou trojčlennou strukturou či členěním (navození, zápletka a rozuzlení), ba dokonce i s použitím techniky *flash-back*, to znamená tak, že začneme závěrem, předjímajíce poslední záběr, abychom byli hned nyní schopni retrospektivního pohledu.

Záběr, který představíme svému zraku a kterým začneme tento virtuální film, je pohled na fra Jana od Kříže, čtoucího první vydání *děl matky Terezie*, připravené fra Ludvíkem z Leónu a publikované v Salamance v polovině roku 1588, šest let po smrti světice. Tento nádherný svazek věnovali představení Řádu císařovně Marii Rakouské „jako nejcennější klenot, který máme" a stal se skutečným bestsellerem, neboť během necelých šestnácti měsíců vyšel třikrát.[4]

Jak je známo, slavné první vydání tereziánských spisů se formálně představovalo jako trilogie: *Kniha života*, *Cesta dokonalosti* a *Vnitřní hrad*, přičemž každé z těchto děl bylo doplněno o řadu krátkých textů. Jako dodatky ke *Knize života* přiřadil editor na dvacet úryvků z *Duchovních relací*, mezi nimi i popis duchovního manželství, tedy události, k níž došlo v Ávile dne 18. listopadu 1572, poté co světice přijala eucharistii z rukou fra Jana od Kříže (srov. R 34).[5]

Představme si nyní překvapení Jana od Kříže, když čte tuto tereziánskou pasáž a v textu vidí vytištěno své jméno, jméno jediného bosého karmelitána, který je výslovně uvedený v prvním vydání![6] I když jsou o Janu od Kříže v prvním vydání i jiné, skrytější zmínky, od této výslovné a významné se nyní můžeme vrátit pohledem zpět a zahájit chronologický sled filmu.

1. Navození: první léta (1567–1572)

Všechno začalo jedním setkáním, a to setkáním prozřetelnostním, v Medině del Campo koncem srpna roku 1567, kdy *„se stalo, že tam přicestoval jeden mladý otec, který studoval v Salamance"* (Z 3,17). Ona, matka Terezie, měla tehdy dvaapadesát let; on, bratr Jan, pětadvacet (tedy stejné číslice, jen v přehozeném pořadí). Ona, kromě toho, že přijela do Mediny založit svůj druhý klášter a pustit se tak do šíření Reformy, hledala také mladé kandidáty, ochotné začít mezi bratry projekt, podobný tomu, který se šířil mezi mniškami, a měla pro tento záměr rovněž písemná svolení k zakládání od generála Rubea.[7] Bratr Jan, nedávno vysvěcený na kněze, přicestoval do Mediny, aby tu slavil primiční bohoslužbu, ovšem ve stavu neklidu co do povolání, neboť byl pokoušen k útěku do kartouzy.

Socha svatého Jana od Kříže v poutním kostele Panny Marie Karmelské v Kostelním Vydří. Foto P. Serafim Smejkal

4 První vydání děl mělo následující název: *Knihy matky Terezie od Ježíše, zakladatelky klášterů mnišek a bratří bosých karmelitánů prvotní řehole*. V Salamance u Guillelma Foquela, 1588. Téhož roku byl vydán reprint v Barceloně a na jaře 1589 další v Salamance, tentokrát s drobnými změnami a poznámkami.

5 Neznáme datum, kdy světice tento text napsala, i když se předpokládá, že se tak stalo krátce po popisované události. Také není jasné, zda je tento popis písemnou poznámkou, určenou pro vlastní potřebu autorky, nebo zda byl sepsán i pro jejího zpovědníka. V tomto druhém případě se mohl snadno dostat i do rukou fra Jana od Kříže.

6 Fra Jan od Kříže mohl číst zmiňovaný text rovněž v prvním životopisu světice (F. de Ribera, *La vida de la Madre Teresa de Jesús*, Salamanca 1590, str. 406), i když tam jeho jméno nefiguruje, neboť bylo životopiscem diskrétně vynecháno.

7 Svolení otce Rubea s datem 10. srpna 1567, opravňovalo matku Terezii, aby „se mohlo zřídit a získat několik domů řeholních bratří našeho Řádu a v nich se pěstovalo slavení mše, modlitba, liturgie hodin, v příhodné doby pak vnitřní modlitba, meditace a jiná duchovní cvičení, tak aby se tyto domy nazývaly a byly kláštery kontemplativních karmelitánů a také aby pomáhaly bližním, když se jim naskytne *příležitost*". Naznačoval se tedy trojí účel: liturgický, kontemplativní a apoštolský.

Právě při tomto prozřetelnostním setkání s mladým primiciantem se matka Terezie důvěrně dozvěděla o jeho kartuziánském rozhodnutí: *„dozvěděla jsem se, že chce jít ke kartuziánům"*. Ona sama nám popisuje, jakým způsobem Jana získala pro svůj projekt: *„když jsem s ním mluvila, byla jsem velmi potěšena. Řekla jsem mu, co jsem měla v úmyslu, a snažně jsem ho žádala, aby ještě posečkal, až nám Pán dá klášter, a jak velkým dobrem by bylo, kdyby se mohl zdokonalit a zůstat přitom ve svém vlastním Řádu, a jak mnohem víc by tím posloužil Pánu"* (Z 3,17). Bratr Jan svolil: *„On mi dal slovo, že tak udělá, jen aby se to příliš neprotahovalo. Když jsem viděla, že již mám pro začátek dva bratry, zdálo se mi, jakoby celá záležitost již byla hotova, i když jsem dosud nebyla úplně spokojena s převorem, a tak jsem nějakou dobu vyčkávala, a také, abych měla kde začít"* (tamtéž).[8] Mezitím se bratr Jan vrátil do Salamanky a zapsal se na univerzitě jako student teologie, vědom si toho, že tuto církevní kariéru nedokončí.

Na konci tohoto prvního kurzu teologie, jediného, který v Salamance absolvoval (budoucí učitel církve opustil Salamanku, aniž by dosáhl nejnižšího titulu bakaláře!), se bratr Jan znovu vrátil do Mediny, aby s matkou projednal záležitosti Reformy. Ona jej chtěla předem seznámit *„s naším způsobem chování"*, a proto ho 9. srpna 1568 vzala s sebou na založení do Valladolidu, aby zblízka viděl nový životní styl, v oněch dnech ještě bez klauzury, protože se upravoval dům, a *„aby dobře poznal všechny věci, jak co do umrtvování, tak co do stylu sesterství a rekreace, které máme společné;*[9] *že všechno je s takovou umírněností, aby to sloužilo pouze k pochopení toho, čeho se nedostává sestrám, a abychom si dopřály trochu úlevy a byly pak s to snášet přísnost Řehole"* (Z 13,5).[10] Nikoli tedy středověká osamocenost a přísnost kartouzy, kterou hledal bratr Jan, nýbrž lidštější styl života, sesterství/bratrství, rekreace a sdílení.

Po několik měsíců zůstal bratr Jan v tomto jedinečném valladolidském noviciátu a s tak mimořádnou novicmistrovou, jako jediný bosý karmelitán, který

8 Stačí číst jen s trochou důvtipu, abychom viděli váhání světice ohledně převora, otce Antonia Heredii (jehož nabídka, že se stane reformovaným karmelitánem, se jí zdála „jako žert"), a její malou spokojenost s ním navzdory všem jeho příslibům, což velmi kontrastuje s naprosto jistou důvěrou, kterou v ní vzbudil mladý bratr Jan.

9 Je vhodné upozornit, že tereziánský slovník pod pojmem „umrtvování" míní modlitbu a ctnosti, a ne kajícnosti a přísnosti, jak vyplývá z Tereziiných slov o jistých dvou nereformovaných sestrách: *„myslím, že jdou spíše cestou přísnosti a kajícnosti než umrtvování a modlitby"* (D 77,8; donu Teutoniovi de Braganza 2. ledna 1575).

10 Výrazem *las faltas de las hermanas* během rekreací se nemíní nedokonalosti („chyby"), nýbrž nedostatky, potřeby sester, jak velmi dobře objasnil T. Álvarez, „El estilo de hermandad y recreación que tenemos juntas", *Monte Carmelo* 100 (1992), str. 149–158. Smyslem komunitních rekreací je, aby se při nich praktikovala blíženská láska; jde o tereziánskou novinku, která v klášteře Vtělení neexistovala, a kterou Terezie zavedla dvakrát denně, po obědě a po kompletáři a večerním rozjímání (St 26–28). A neváhala kvůli tomu upravit Řeholi tím, že zmírnila předpis o mlčení během dne a posunula dobu tzv. velkého mlčení (St 7.28; srov. D 395,20 Marii od sv. Josefa z 8. listopadu 1581).

mohl zakusit vedení a společný život se Zakladatelkou, na kterou ovšem zároveň on sám, i když byl tak malé postavy, dělal dojem svou lidskou a duchovní velikostí: *„Byl tak dobrý, že alespoň já sama jsem se od něj mohla naučit mnohem víc než on ode mne; ovšem to nebylo to, co jsem dělala, protože jsem mu chtěla předat styl chování sester"* (Z 13,5).[11] A je velmi pravděpodobné, že také tam, (tehdy) ve Valladolidu, se bratr Jan pustil do četby tereziánských spisů, právě v oněch dnech, kdy světice revidovala, opravovala a doplňovala druhý rukopis *Cesty dokonalosti*, ba i s přidáním několika nových stran, které sepsala dokonce potřetí.

Koncem září bratr Jan z Valladolidu odcestoval, aby šel připravit dům v Duruelu, první mužský konvent tereziánské reformy. Přípravy (založení tohoto konventu) a (jeho) počátky jsou velmi dobře známy díky mimořádné kronice, kterou vytvořila samotná svatá Terezie ve své *Knize o zakládáních*,[12] když sama toto místo počátkem března 1569 navštívila. Napůl v okouzlení, napůl ironicky neskryla jisté rozčarování, když viděla, jak se otec Antonio Heredia zdál být fascinován přísností, a ona musela mírnit jeho excesy:

„Poté, co jsme promluvili s oněmi otci a já s nimi probrala pár věci, zvláště, jak jsem slabá a ubohá, velmi jsem je prosila, aby ve věcech kajícnosti nepostupovali s takovou přísností, neboť ji měli velmi velkou; a jelikož mě touha a modlitba, aby mi Pán dal někoho, kdo by začal, stály tolik, a viděla jsem tak dobrý začátek, bála jsem se, aby démon nehledal způsob, jak by s tím skoncoval dřív, než se uskuteční to, po čem jsem toužila já" (Z 14,12).

Bolestnější byla zkušenost konventu v Pastraně, kam později, totiž na jaře 1572, bude muset světice bratra Jana od Kříže poslat, aby umírnil *„kajícnosti zvířat"* (což je jeho vlastní vyjádření)[13] a nevhodné projevy přísnosti, které se ujaly v onom noviciátu, vedeném novicmistrem Andělem od svatého Gabrie-

11 Své dojmy z Jana sděluje Terezie v dopise Franciscovi de Salcedo, koncem září 1568: *„...i když je malý, poznávám, že je velký v očích Božích. (...) Je moudrý a vhodný pro náš způsob, a tak věřím, že je k tomu povolán naším Pánem. Není bratra, který by o něm nemluvil dobře, neboť jeho život byl až dosud velkou kajícností, i když teprve od nedávna. Zdá se však, že ho Pán drží svou rukou, takže i když jsme zde měli několik příležitostí při jednáních (a také já sama jsem takovou příležitostí, neboť jsem se na něj několikrát rozhněvala), nikdy jsme u něj neviděli jedinou nedokonalost.(...) Velmi mě povzbudil duch, kterého mu Pán dal, a ctnost uprostřed tolika příležitostí, abych si myslela, že máme dobrý základ. Hodně se věnuje modlitbě a má zdravý úsudek"* (D 13,2.8).

12 Srov. Z 3,16n.; 10,4; 13,1–5; 14,1–12.

13 Jde opravdu o jeden z nejtvrdších textů, pocházejících z jeho pera. Jan od Kříže tak vyjádřil radikální odmítnutí těch, kdo se považovali za duchovnější na základě přehánění svých kajícností: „Tito jsou nesmírně nedokonalí, (*imperfectísimos*) lidé bez rozumu, kteří podceňují podřízenost a poslušnost, která je kajícností rozumu a rozlišování; a proto je to pro Boha přijatelnější a milejší oběť než všechny ostatní a než tělesná kajícnost, jež bez té druhé [= bez poslušnosti] není víc než kajícnost zvířat (*penitencia de bestias*), neboť se také jako zvířata hýbou (jen) pro žádost a zalíbení, které tam nacházejí" (1N 6,2).

la, jehož samotná svatá Terezie v jednom ze svých výjimečných negativních hodnocení popisuje jako *„velmi mladého, nevzdělaného, minimálně obdarovaného k vedení a bez prozíravosti“* (Z 23,9). Mladinký novicmistr byl díky rozvážnosti bratra Jana odvolán, avšak rigoristický proud, který ztělesňoval, nevyschl a převládal při založeních, která se s překvapivou hbitostí šířila směrem na jih: Altomira (1571), La Roda (1572), Granada (1573), La Peñuela (1573), Amodóvar del Campo (1575), atd.

Ze španělštiny přeložil otec Vojtěch od sv. Hedviky OCD, redakčně upraveno.

Vyobrazení svatých karmelitek v poutním kostele Panny Marie Karmelské v Kostelním Vydří. Terezie z Avily stojí uprostřed, pero a kniha v jejích rukou připomínají její duchovní spisy. Před ní klečí její spolupracovnice, Anna od Ježíše (†1621) a vpravo s korunou na závoji bl. Františka d'Amboise (†1485). Vpravo vedle Terezie svatá Marie Magdalena de Pazzi (†1607) drží veliký kříž a nástroje Kristova umučení. Zcela vlevo drží mučednickou palmu bl. Terezie od sv. Augustina (†1794), převorka v Compiegne, popravená i s komunitou sester za francouzské revoluce. V pozadí je vyobrazena bl. Marie od Andělů (†1717) z Turína.

Nebe v mé duši

(Exercicie s Alžbětou od Trojice)

P. Conrad de Meester, OCD

I když v češtině vyšlo již několik knih bl. Alžbětě od Trojice,[1] přece její vlastní texty jsou nám česky dostupné jen v krátkých útržkovitých citacích. Díky nové knížce z Karmelitánského nakladatelství, z níž nyní budu citovat a jejíž název i jméno jejího autora jsem vložil do názvu tohoto článečku, nám nyní konečně snadno a v úplnosti bude k dispozici jeden velmi důležitý Alžbětin text.

O Alžbětině životní cestě připomeňme na tomto místě jen to základní: Alžběta se narodila v roce 1880 a již od svých patnácti let toužila vstoupit do kláštera bosých karmelitek. Pro maminčin nesouhlas musela ale počkat až do své plnoletosti. V jednadvaceti tedy do kláštera vstoupila, ovšem již čtyři roky na to onemocněla nevyléčitelnou nemocí. Po roce, na jaře 1906 přijala „poslední pomazání“, protože se zdálo, že umírá. K tomu došlo po dalším půl roce, 9. listopadu 1906. Conrad de Meester vysvětluje:

V roce 1906, v nejhlubším fyzickém utrpení a s vědomím, že brzy uvidí Boha, prosí, aby směla vykonat své rekolekce, čas zřetelnější samoty v délce šestnácti dnů. „Odcházím se Svatou Pannou navečer jejího Nanebevzetí (15. srpna), abych se připravila na věčný život,“ píše[2]; to bude můj „noviciát pro Nebe“. Její převorka ji žádá, aby si „prostě poznamenávala, co dobrého ji napadne“. Alžběta s úsměvem souhlasí. Bude tedy psát z poslušnosti pro matku Germaine, ale nepochybně s předtuchou, že se tato velkorysá první čtenářka podělí s ostatními.

Jednalo se o soukromé „rekolekce“ (my asi běžněji používáme označení „exercicie“, ale význam je týž), které si sestry bosé karmelitky konaly a konají tak, že jednotlivá sestra se v těch dnech neúčastní programu komunity, ale modlí se v samotě.

1 Philippe Ferlay, *Modlitba blahoslavené Alžběty od Nejsvětější Trojice*, 1994; Conrad de Meesters, *Tvá blízkost je mé štěstí*, 1995; Giovanna della Croce, *Alžběta od Nejsvětější Trojice, Život v Božích chvále*, 2003; Antonio Maria Sicari, *Alžběta od Trojice*, 2011. Všechny vydalo Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří.

2 Deník 306. Použité zkratky Alžbětiných spisů: PU – Poslední ústraní; IP – Intimní poznámky; NvV – Nebe ve víře; AD – Alžbětiny dopisy.

Protože Alžbětiny zápisky z těch dní, které takto s Pánem strávila, jsou místy příliš hutné, Conrad de Meester ke každému dni připojil své úvodní poznámky a vždy pak i vypíchl několik námětů k následné modlitbě. Jeho cílem bylo učinit nám Alžbětiny myšlenky co nejdostupnějšími. A zároveň nám je podat tak, abychom si s jejich pomocí mohli snadno vykonat exercicie i my. V takovém prostředí a v tom rozsahu a tempu, jaké nám vyhovují.

S vděčností za tuto možnost od Alžběty se učit, být jí blízko, Vám nyní na ukázku z knihy předkládám osmý den z celkem šestnácti dní Alžbětiných duchovních cvičení.

P. Gorazd, O.Carm

Civilní portrét Alžběty Catézové před vstupem na Karmel

DEN OSMÝ

Naučit se klanění

Z hlediska členění je dnešní text obzvláště zajímavý. Mezi dvěma břehy, jež představují první a poslední den, je zasazen tento osmý den jako veliký pilíř, podepírající celý most a vyhlašující (podobně jako v PU 1 a PU 42) velmi jasně cíl, který určuje Alžbětinu redakční práci, stejně jako celý její ideál: „Jak napodobovat v nebi mé duše tuto neutuchající činnost blažených v nebeské slávě?"

Dnes ještě zřetelněji vyvstanou dva aspekty její touhy: *nepřetržitost* chvály („ve dne v noci bez přestání", dvakrát „nepřetržitá", „neustálá", „ustavičný (chvalozpěv) Sanctus") a její *průzračná čistota*. Alžběta opět zdůrazňuje vyjití ze sebe sama k Bohu: modlit se předpokládá „opustit samu sebe" a „přejít v Jiného". K dokonalému uskutečnění tohoto záměru, které je Boha „hodno" a jež si Bůh zaslouží, bude zapotřebí plnosti láskyplné pozornosti: „nebrat na sebe ohled" a hledět na Boha s velikou „čistotou pohledu".

Je tu ovšem naše slabost. Alžběta si svou „nemohoucnost" (IP 15) uvědomuje a my více než ona zakoušíme ochablost a pády, o nichž nám vypráví (PU 31). Ona ví, že naše chvála nemůže být „vždy vědomá, neboť slabost naší přirozenosti jí neumožňuje mít vždy pohled upřený na Boha beze vší roztržitosti". Avšak proměněná duše, duše „jakoby cele přetvořená ve chválu a lásku, ve vášeň pro slávu našeho Boha", bude přece jen ve všem, co koná, „pod působením Boha, jenž v ní vše koná" (NvV 44).

Dnes se Alžběta vrací k tématu: „Duch Otcův" může „posílit" naši přirozenost, která, ač omezená, může být zcela vydaná tak, aby „Ježíš Kristus přebýval v nás" a abychom se tak stali „zakořeněnými a upevněnými v lásce".

Obraz hlubokých *kořenů* (těch dobrých základů! základů dobrého „já"!), vytrvalých, stabilních a rozlehlých, se Alžbětě zjevně velmi líbil. Když je láska a víra veliká, „proniká duše do hlubin Božích" a zůstává v nich; tam pak čerpá skrze kořeny lásky a víry božskou mízu – nadpřirozenou hodnotu svých skutků. Skrze vnuknutí víry a lásky „v ní všechno vzdává čest Bohu třikrát svatému", ať už si to uvědomuje (což si Alžběta velmi přeje, neboť vědomý úkon je Boha ještě hodnější), nebo ne. Za těchto podmínek nepřestávají základy růst: „taková duše se každým svým hnutím, každou svou touhou i každým svým skutkem, jakkoli obyčejným, „zakořeňuje" hlouběji v Milovaném".

Je zřejmé, jak moc je u Alžběty život spojen s modlitbou; a láska je živnou půdou jich obou. Své mladé přítelkyni Germaine de Gemeaux napsala: „Učiň-

me z našich dnů ustavičné spojení; probouzejme se ráno v Lásce, vydávejme se po celý den Lásce - to znamená, že budeme činit Boží vůli; pod Jeho pohledem, s Ním, v Něm a pro Něho samotného. Odevzdávejme se Mu po celou dobu tím způsobem, jakým si On přeje. (...) A pak, když po tomto láskyplném rozhovoru, který v našem srdci neustal, přijde večer, usínejme v Lásce" (AD 172).

V okamžiku svých řeholních slibů vyjádřila Alžběta touhu, „aby to byl počátek aktu klanění, jenž v mé duši už nikdy neskončí" (AD 150). Hluboká pozornost vůči Bohu se jí však nezdála výlučným povoláním lidí oddaných kontemplativnímu způsobu života. Ona sama tento postoj klanění žila velmi vážně již ve světě, v „cele svého srdce" (Deník 140). „Dokonce uprostřed světa je možné Mu naslouchat v tichosti srdce, jež chce být jen Jeho" (AD 38). Při odchodu na „večírek" prosila Alžběta Krista: „aby byl ve mně natolik přítomný, že to budou druzí při setkání se mnou vnímat" (AD 54). A hle, nečekané přiznání: „Posílám vám svou fotografii - když byla pořizována, myslela jsem na Něj, přinese vám tedy Jeho" (AD 62).

Své sestře Guitě Alžběta připomíná, že je možné „všude nalézt tajemství růstu v lásce, dokonce i ve vztazích se světem a uprostřed starostí života" (NvV 16). Když byla Guita pozvána na večírek, který se Alžbětě příliš nelíbil, dozvěděla se od ní: „Jsem velice šťastná, že půjdeš na tu oslavu, protože tam bude alespoň někdo, kdo miluje Pána Boha a bude s Ním. A navíc je třeba, abys byla velmi krásná!"

Vraťme se k osmému dni: abychom se klaněli Bohu jako blažení v Nebi a ti, jež popisuje kniha Zjevení svatého Jana, je napřed zapotřebí „složit svou korunu": naše mnohé a vposled velmi směšné koruny. Před Boží tváří je potřeba vyjít ze sebe sama, sebe opustit: to je *ex-stasis* (stav, v němž se nacházíme mimo sebe), „extáze lásky", pokorná a pravdivá.

Pro Alžbětu, velice citlivou na chválu, to bude extáze „lásky ohromené krásou, silou a nesmírnou velikostí milovaného Objektu": „kvůli Němu samotnému"! Boží proroci, kteří důrazně připomínají důležitost prvního přikázání lásky k Bohu a zároveň žijí konkrétní život plný bdělé pozornosti vůči blízkému člověku, jsou vzácní.

Toto klanění vede k „naprostému, hlubokému mlčení", mlčení plnému obdivu a bezpodmínečného sebedarování. (Takový je smysl zmiňovaného pojmu „ochablost", vypůjčeného z Žalmů a od mystiků; pojmu, který nemá být chápán ve fyzickém smyslu). Toto „úplné mlčení" bude pro Alžbětu také tichem štěstí: „uprostřed všech utrpení a bolestí nachází svou blaženost v blaženosti uctívané Bytosti". „Propast naší nicotnosti" se stane onou „studnou", do níž „prudce" proudí živá Voda!

Alžběta napsala:

20. „Ve dne v noci bez přestání (ony čtyři bytosti) volaly: *Svatý, svatý, svatý Pán, Bůh vševládný, který byl, který je a který přijde.* (...) Padli a poklonili se, složili svou korunu před trůn a volali: *Pane, náš Bože, jsi hoden, abys přijal slávu, čest a moc...*" (Zj 4,8.10–11).

Jak napodobit v nebi mé duše nepřetržitou činnost blažených v nebeské slávě? Jakým způsobem následovat tuto chválu a nepřetržitou adoraci? Vysvětlení mi dává svatý Pavel, když píše: „Otec ať vám dá, že ve vás mocně zesílí skrze jeho ducha vnitřní člověk, aby Kristus svou vírou přebýval ve vašem srdci, abyste byli zakořeněni a upevněni v lásce" (srov. Ef 3,16–17).

Zdá se mi, že být zakořeněn a upevněn v lásce je podmínka k uskutečnění povolání *Laudem gloriae* (Chvály slávy). Duše, která proniká a přebývá v těchto „hlubinách Božích" (1 Kor 2,10), o nichž zpívá král-prorok (srov. DP 36,10)[3], a která tedy vše dělá „v Něm, s Ním, skrze Něho a pro Něho", s takovou čistotou pohledu, který jí dává určitou podobnost s jednoduchým Bytím, taková duše se každým svým hnutím, každou svou touhou i každým svým skutkem, jakkoli obyčejným, „zakořeňuje" hlouběji v Milovaném. Všechno v ní vzdává čest Bohu třikrát svatému: je takříkajíc ustavičným Sanctus, neustálou chválou slávy!

21. „Padli na tvář a poklonili se, složili svou korunu." Duše musí především „padnout na tvář", pohroužit se do propasti své nicotnosti, ponořit se do ní natolik, aby podle úžasného vyjádření jednoho mystika (Ruysbroecka) našla „opravdový mír, neměnný a dokonalý, který nic nenaruší, neboť sestoupila do takové hloubky, že ji tam nikdo nebude hledat". Tehdy se bude moci „klanět". Ach, klanění, to je nebeské slovo! Zdá se mi, že je možné ho popsat jako extázi lásky. Je to láska ohromená krásou, silou, nesmírnou velikostí milovaného Objektu. A „upadá do jakési ochablosti" [Ruysbroeck], do úplného, hlubokého mlčení, do mlčení, o němž mluvil David, když napsal: „Mlčení je tvou chválou" (Žl 65,2)[4]!

3 Sv. Jan od Kříže, *Duchovní píseň*, Kostelní Vydří 2000, str. 228.

4 Podobně viz i český ekumenický překlad, kdežto překlad, užívaný v českých liturgických knihách, se více přidržuje tradiční latinské verze - Vulgáty (pozn. red.).

Skutečně je nejkrásnější chválou, neboť se věčně zpívá v lůně poklidné Trojice. Je to též „poslední úsilí duše, která přetéká a nemůže říci více" [Lacordaire].

„Klanějte se Pánu, neboť je svatý," praví se v jednom žalmu (Žl 99,9). A ještě: „Budou se mu stále klanět" (Žl 72,15). Duše, která se usebere nad těmito myšlenkami, která jimi proniká „Božím smýšlením", o němž mluví svatý Pavel (srov. Řím 11,34; 1 Kor 2,16), žije již předchutí nebe, povznáší se nade vše, co pomíjí, nad oblaka, nad sebe samu! Ví, že ten, kterému se klaní, vlastní v sobě všechno štěstí a všechnu slávu. V jeho přítomnosti, podle vzoru blažených, „odhazuje svou korunu", pohrdá sebou, nebere na sebe ohled a uprostřed všech utrpení a bolestí nachází svou blaženost v blaženosti uctívané Bytosti. Neboť opustila samu sebe a *„přešla"* v Jiného. Zdá se mi, že adorující duše je „podobná studním", o kterých mluví svatý Jan od Kříže (ŽP 3,7)[5], přijímajícím „živou vodu proudící z hor Libanonu". Při pohledu na ni se dá říci: „Proudy bystřin jsou k radosti Božímu městu" (Žl 46,5).

Vodítko pro modlitbu

Všiml sis Alžbětiny formulace: vše konat „v Něm, s Ním, skrze Něho a pro Něho", která připomíná konec eucharistického kánonu? Hle, tvůj každodenní život se stává mší s díkůčiněním a chválou!

„Vrůstej" dnes do Pána přítomného v tvém srdci. Opakuj mu, že „obyčejné" úkony tvého konkrétního života, tvé odpovědnosti a bratrské lásky jsou všechny konány pro něho a pro jeho chválu. Vše se může stát prostředkem klanění. Naše klanění může mít nohy solidně zakotvené v konkrétní existenci a bojích ve světě každý den. Klanění by mělo být nejhlubším postojem věřícího a řekou protékající veškerou jeho tvůrčí aktivitou.

Můžeš se často klanět Nejsvětější Trojici se slovy eucharistické doxologie, kdy se Ježíš dává každým okamžikem za život světa: *Skrze něho a s ním a v něm je tvoje všechna čest a sláva, Bože Otče všemohoucí, v jednotě Ducha Svatého po všechny věky věků.*

5 Sv. Jan od Kříže, Živý plamen lásky, Kostelní Vydří 2001, str. 84.

Ve znamení škapulíře

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

Karmelitánské nakladatelství nyní vydalo knížečku o škapulíři a o mariánské zbožnosti s ním spojené. To byl podnět k volbě tématu mé přednášky při letošním celostátním setkání terciářů v Kostelním Vydří. Její obsah jsem ještě upravil a předkládám Vám jej nyní i v psané podobě.

V českém překladu se kniha jmenuje: Pod ochranou škapulíře a napsal ji polský bosý karmelitán Jerzy Zieliński. Ale já bych se přidržel jejího titulu v originále a přesně podle něj jsem nadepsal i tento článek.

Je obtížné říci o Panně Marii a pro prohloubení našeho vztahu k ní něco neotřelého, konkrétního a inspirativního (tj. vdechujícího ducha). Proto jsem na knížečku dost čekal. Chci Vám ji teď představit, ale ne ji převyprávět.

Něco nám v ní také nemusí „sednout", jako snad slovní obraty „dát se do služby Marii" či „otroctví" (jakkoliv jde o pojem drahý sv. Ludvíku Grignionovi). Ale to nevadí. Aspoň si líp uvědomíme, jak „to máme" s Pannou Marií my sami. A možná se díky knížečce seznámíme s něčím, co nepřijmeme hned, ale k čemu se třebas vrátíme v budoucnu. Zatím stačí, že o tom víme a víme, kde to hledat.

Pravděpodobně leccos z toho, co se v knize píše, nebude pro vás nové. Ale *objevit nové* není přece jedinou formou užitku, který nám četba přináší. Je cenné, že nám kniha při usebrané četbě *připomene pozapomenuté.* Nebo vyjádří slovy, co tušíme intuicí, a tak usnadní zapamatování si toho i sdělování toho druhým.

Vztah s Pannou Marií ústí do odevzdání se jí

První část knížky nám pomáhá zamyslet se od základu nad naším vztahem k Panně Marii.
Když jsme o tom nedávno mluvili v terciářských společenstvích, zakusili jsme, jak na nás pořád útočí obava, že vztahem k Panně Marii se proviníme proti Pánu Ježíši a ochudíme ho. Považuji tuto pochybnost za rafinovaný útok Pokušitele, který nás má velmi poškodit. Na druhé straně jsme k takové pochybnosti zavdali příčinu my sami (nebo naši předkové) tím,

že náš vztah k Panně Marii nebyl vždy dostatečně pravdivý, opravdu nesený životem s Ježíšem, ale byl mnohdy okázalý, bezmyšlenkovitý, přehnaný nebo prostě Kristu jinak nevěrný...

Maria není ústřední postavou naší víry. Ale tiše stojí v Ježíšově těsné blízkosti a pomáhá nám být s ním, porozumět mu, věřit mu, následovat ho. Přes zmíněnou všelijakou naši „mariánskou" upovídanost, přehánění a kýčovitost zůstává Maria pokladem pořád nedoceněným, stále dost neobjeveným. Ale skrze škapulíř se nám otvírá zcela konkrétní možnost, abychom k Marii přistupovali „zpod jejího pláště" - zahřáti její péčí a láskou!

Kniha je cenným ovocem zbožnosti polského bosého Karmelu. Nabízí nám jednak myšlenky k zamyšlení pro náš vztah k Panně Marii, ale také obsahuje konkrétní pokyny ohledně obřadu obléknutí a ohledně nošení škapulíře (což jsou věci, na které se často v praxi ptáte) a také obsahuje modlitby k Panně Marii. Některé hezké myšlenky bych nám rád přímo citoval. Ta první vyjadřuje, oč v našem vztahu s Pannou Marií co do podstaty jde:

Srdcem mariánské úcty je ***osobní prožití daru její mateřské lásky****. Samo intelektuální poznání, že Maria je Ježíšovou Matkou a též mou Matkou, ještě neprobouzí skutečnou zbožnost. Nejprve je zapotřebí „přeložit" toto intelektuální poznání tajemství „do jazyka" zkušenosti a praxe. Teprve osobní sblížení dvou srdcí, která sdílejí společné štěstí i neštěstí, radosti i problémy, a také snaha připodobnit se Panně Marii plodí vztah lásky.*

Toto osobní poznání Mariina mateřského vztahu k nám pak vede k naší reakci. Svěřujeme se Marii. Podle autora knížky to vyvrcholí v náš **úkon obětování (darování) se Marii.** Podrobněji o něm hovoří takto:

Přijmout Pannu Marii k sobě v aktu obětování se znamená osobní závazek a naprosté odevzdání se jí do služby. Neomezuje se na odříkání té či oné modlitby nebo na ten či onen vnější projev úcty za daných okolností, ale zahrnuje celý lidský život z hlediska vnitřních skutečností i vnějšího jednání.
Tomuto postoji se učíme přímo od Panny Marie, která při zvěstování odpověděla andělovi: „Ecce ancilla Domini - jsem služebnice Páně" (Lk 1,38). Tak se naprosto odevzdala do Otcovy odvěké vůle. Její obětování se je naprosté, zahrnuje celou její bytost: rovinu fyzickou, morální i duchovní.
Náš akt naprostého sebeodevzdání se jí vede k tomu, aby nás mohla účinně a rychle vést po cestách duchovního života neboli svatosti. Tyto cesty ústí do věčnosti, do tajemství prožívání Mariiny mateřské lásky v nebi.

U tohoto mne napadla pochybnost, zda musí jít vždy o úkon výslovný. Mám za to, že k tomu v našem životě může dojít i bezděčně. Asi jako když šlapete namáhavou cestou a zjistíte, že vás už dlouhý kus cesty někdo obětavě doprovází, a vy na se něj zahledíte, zaradujete se a vděčně jej vezmete za ruku a přidržíte se jej, aniž byste řekli slovo...

Ale posuďte sami, zda se vám to zdá přesvědčivé. Zpravidla nezůstáváme jen u takového romantického pohledu beze slov, ale vyznáme jeden druhému slovy svou vděčnost, náklonnost a představu o našem vztahu do budoucna.
Obléknutí do škapulíře Panny Marie a to, že ho nosím, je jedním takovým výslovným úkonem odevzdání se Panně Marii, spojením se s ní.

Škapulíř jako dar od Panny Marie

Druhá část knížky se zaměřuje na škapulíř a na historii této „pomůcky" (nebo formy) prožívání vztahu s Pannou Marií. Pečlivě vypráví o vidění sv. Šimona Stocka, jemuž se Panna Maria ve 13. století zjevila v odpověď na jeho prosby o to, aby pomohla karmelitánskému společenství. Ukázala mu na karmelský hábit se škapulířem a o své mateřské péči o řád Šimona ujistila. Autor naší knížečky je přesvědčen, že svatý Šimon v oné těžké době vedl své spolubratry právě k takovému *odevzdání se* Panně Marii, o jakém jsme mluvili.

Zajímavé je, že Maria prý podle nejstaršího znění legendy ukázala na *jeho* škapulíř, když mu říkala, že škapulíř je znamením její ochrany. Teprve pozdější podoba legendy vypráví o tom, že Šimon dostal škapulíř teprve od Panny Marie... Ovšem na podstatě toho, co tím Panna Maria karmelitánům slibuje a dává, to nic nemění. Vstupujeme do vztahu s Pannou Marií, ale ne jen obecně, ale ve společenství Karmelu, skrze toto společenství - v jeho rozměru historickém (svatí v nebi) a současném (řeholníci, řeholnice a terciáři kolem mne).

Od počátku obnovy Karmelu u nás po roce 1989 otevřeně připomínáme, že škapulířová legenda si nenárokuje být historickým svědectvím a že skutečnost vidění sv. Šimona z ní nelze jednoznačně dokázat, ale na druhé straně ani neexistují přesvědčivé důkazy proti.
Legendy vždy na příběhu, jehož historicita pro ně není zásadně důležitá, názorně ukazují určitou pravdu víry. V tomto případě: to, že my karmelitáni můžeme počítat s mateřskou péčí Panny Marie o náš život i o naši spásu. Na to můžeme spoléhat bez pochybování.

Hodnotu škapulíře ale nemusíme odvozovat jedině od onoho zjevení Panny Marie svatému Šimonovi a s tím spojených příslibů. Škapulíř je pro nás cenný i z jiných důvodů. Před několika lety jsem při setkáních třetího rádu poukázal na škapulíř jako šat, oděv. A s pomocí Slovníku biblické teologie[1] jsem se pak zabýval symbolikou oděvu v Bibli. To velmi obohatilo náš pohled na škapulíř. Obsah těchto úvah jsem pak převedl do čtyř novén k Panně Marii Karmelské, které vyšly tiskem v roce 2001 a které se někdo možná také občas modlíte.

Nyní bych se chtěl podobně věnovat tématu, které je v knížce Jerzyho Zielińského zmíněno jen krátce, ale zároveň i přímo v jejím názvu. Totiž zamyslet se nad tím, že škapulíř je **znamení**. Vrátím se k tomu za chvíli podrobněji.

Škapulíř vede ke Kristu a vychovává nás

Třetí část knížky je kratičká a na dvou stranách opět vyvrací onu rozjitřující pochybnost o tom, že nás vztah k Panně Marii by mohl konkurovat našemu vztahu ke Kristu. Autor vysvětluje: cílem škapulířové formace je Ježíš Kristus. K němu nás to, že škapulíř nosíme a obracíme se k Panně Marii, vede.

Poslední, čtvrtou část knihy tvoří zajímavá kapitola o tom, že škapulíř, přesněji vztah s Pannou Marií, který je škapulířem vyjadřován a posilován, vnáší do našeho života svůj vliv, přesněji řečeno: vychovává nás. Tato kapitola má dvanáct odstavců – každý pojednává o jednom aspektu této výchovy. Například nám škapulíř, nošený s pozornou vírou, pomáhá nést kříž, a to jak kříž toho utrpení, které jsme si způsobili svým osobním hříchem, tak utrpení přímo námi nezaviněného. A podobně.

Ocituji z odstavce o čistotě srdce: *Čistota Mariina srdce přesahuje náš rozum. To ovšem neznamená, že je toto srdce před člověkem zapečetěné a zcela uzavřené. Ten do tohoto tajemství může vstupovat a poznávat je. Vede k němu ale jen jediná cesta: prohlubování vlastního duchovního života. Proč jen tento jediný způsob? Z toho prostého důvodu, že praxe duchovního života si klade za cíl dosahovat stále vyššího stupně čistoty srdce. Vždyť jenom čisté srdce může stát před těmito tajemstvími a poznávat je za pomoci Božího světla.*

1 Xavier Léon-Dufour a kol., *Slovník biblické teologie*, Řím 1991.

Odevzdáme-li své srdce Panně Marii, podle zásady vzájemnosti jsme tím pozváni k dobrodružství poznávání jejího srdce.

Čistota srdce je dar. Boží dílo v nás. Mariino čisté srdce svým vlivem tomuto Božímu dílu v nás účinně napomáhá.

Opakovaně je také v této kapitole připomínáno, že náš vztah s Pannou Marií nás zavazuje také ke službě bližním. (To by se líbilo papeži Františkovi, kdyby to četl.) *Při prožívání škapulířové úcty bychom se neměli uzavírat do světa svých soukromých záležitostí, ale podle Mariina vzoru bychom si měli všímat druhých lidí a jejich problémů. Měli bychom následovat její péči o příbuznou Alžbětu a o novomanžele z Kány Galilejské...*

Škapulíř jako znamení

Romano Guardini, když povzbuzuje k touze rozumět nejzákladnějším znamením v liturgii, říká, že jde o to umět „z těla vyčíst duši".[2] Zkusme se takto zamyslet nad škapulířem. Nosíme ho:

- přímo na těle (to naznačuje: důvěrnost, bezprostřednost kontaktu a vztahu, důvěrnost odevzdání se Panně Marii),
- stále (při všem, co prožíváme),
- pro připomínku (protože jsme zapomnětliví, stále znovu jej na sobě „objevujeme" a připomíná nám tu, kvůli které jej nosíme),
- na ochranu (tu nepůsobí automaticky, ale tím, že v nás aktuálně oživuje víru),
- na svědectví (je ovšem důležité, pokud ho druzí zahlédnou, aby rozuměli, čeho je znamením),
- pro výstrahu Nepříteli; o tom píše J. Zieliński: *Když si (Nepřítel) všimne škapulíře na krku člověka, pak ví, že když tomuto člověku vyhlásí válku a začne ho zasypávat pokušeními, musí zároveň čelit moci té, která ho drtí svou pokorou. To je pro nás nesmírně důležité, vždyť jde o duchovní boj s nepřítelem naší spásy.*

Také mne potěšil výklad přední a zadní strany škapulíře, citovaný z díla jiného polského bosého karmelitána: *Část škapulíře spadající na záda nám napovídá, že „máme nést námahy, zkoušky a kříže pod ochranou Panny Marie v odevzdanosti do vůle Boží podle jejího vzoru" a část spočívající na*

2 R. Guardini, *O posvátných znameních*, Kostelní Vydří 1992, str. 5.

prsou připomíná, že by naše srdce mělo „bít pro Boha a bližní, z lásky se odpoutávat od časných zálib a za pomoci Panny Marie lnout k dobrům věčným".[3]

K tomu, abychom jakékoli znamení vnímali, je třeba přicházet s ním smyslově do kontaktu. Tedy u škapulíře: vidět ho, nosit ho, cítit ho na těle, vzít ho do prstů, políbit ho... Pověšený na stěně nebo nošený v peněžence zůstává sice symbolickým oděvem, ale *obléknuti* jím nejsme. Ale záleží na povaze každého z nás, jak „vážně" řeč, kterou toto znamení promlouvá, bere a nechává ji mluvit.

O znamení obecněji a v Písmě

Znamením je vše, co nemá hodnotu jen samo pro sebe, ale co *znamená* ještě něco dalšího. Na něco dalšího to odkazuje. Slovy prof. Hellera: co *„ukazuje nad sebe a za sebe"*.

Znamení je důležitý pojem v Písmě. *„Světla na nebeské obloze"* (Gen 1,14) mají sloužit *„jako znamení"*, aby svou polohou *„oddělovala den od noci"* a *„označovala období, dny a roky"*. Karmínová šňůra v okně bude znamením, v kterém domě bydlí Rachab, která zvědům zachránila život a jíž se oni zavázali prokázat milosrdenství (Joz 2). Hospodin mnohokrát pro svůj lid koná „znamení a divy" (např. když jej vysvobozuje z Egypta) a očekává, že odpovědí na tato znamení bude důvěra, víra, kterou mu bude jeho lid projevovat. *„Hospodin řekl Mojžíšovi: Jak dlouho bude tento lid mnou pohrdat? Jak dlouho mi ještě bude nedůvěřovat, i když jsem uprostřed něho vykonal všechna ta znamení?"*

V Bibli se se znameními setkáváme opravdu hojně. Ponechám stranou ta Boží znamení ve Starém i Novém zákoně, která mají povahu zázraku, vybočení z běžných přírodních zákonů, a tak zjevují Boží svrchovanost, moc... Nebudu také mluvit o znameních prorockých nebo o znameních Božího příchodu. Zaměřím se na ta znamení, jejichž obsahem je nějaké „nenadpřirozené" lidské počínání, které ovšem je *smluveným* znamením něčeho ve vztahu mezi Hospodinem a těmi, kdo jej ctí.

Starý zákon zmiňuje tři velké smlouvy, které Hospodin s někým uzavírá (a ke každé patří znamení):

3 T. Praśkiewicz OCD, Škapulířová pobožnost, polská revue „Karmel" č. 24 (1987), s. 38–41.

- s Noemem a celým tvorstvem - znamením je duha: to že Bůh v oblacích dělá duhu,
- s Abrahámem a jeho potomky - znamením je obřízka, tj. rituál obřezání, prováděný Izraelity,
- s Izraelity na Sinaji (Ex 31,12-17) - znamením je sobota, tj. dodržování předpisů o sobotě.

Jakou úlohu znamení plní, je dobře patrné z veršů Gen 9, 12-15:

Toto je znamení smlouvy, které zřizuji mezi sebou a vámi
i mezi každým živým tvorem u vás pro budoucí pokolení:
kladu do mraků svou duhu a ta bude znamením smlouvy mezi mnou a vámi.
Když nakupím nad zemí mraky a v mracích se objeví duha,
vzpomenu si na svou smlouvu, která je mezi mnou a vámi
a mezi každým živým tvorem, který má tělo.
Voda už nevroste k potopě, aby zahubila všechno tvorstvo.

Duha je tu znamením, které dělá jen Bůh. Ovšem provádění obřízky a zachovávání soboty už záležejí na postoji člověka. Kdo je zachovával, vyznával svou víru vůči smlouvě s Hospodinem. Vyznával svou víru, že Hospodin bude své smlouvě věrný, a on sám byl věrný. Uskutečňováním znamení stvrzoval, že smlouva s Hospodinem trvá.

Ve Starém zákoně znamení také lidi rozdělovalo: na ty, kdo měli na smlouvě účast, a na ty, kdo byli mimo ni. Ale pozor: to v sobě skrývá duchovní nebezpečí, mohlo by to svádět k pýše. Škapulíř nesmí být důvodem k tomu, abychom se povyšovali. A navíc škapulíř je znamením smlouvy, která v rámci přijetí spásy není nezbytná.

Škapulíř je znamením vztahu mezi Pannou Marií a námi, kteří tvoříme společenství Karmelu. S trochou nadsázky můžeme říci: znamením *smlouvy* mezi Marií a námi.

Taková smlouva - vůči všem Ježíšovým učedníkům - byla uzavřena Kristem na kříži, když Jana dal Marii za syna a Marii mu dal za matku. Proto čteme tuto perikopu evangelia o slavnosti Panny Marie Karmelské 16. července! Když nosíme škapulíř, hlásíme se tím k této smlouvě. Vyznáváme tím svou víru v Mariinu věrnost a svou snahu být jí věrní.

Také zásvětná modlitba k Panně Marii Karmelské vyslovuje, že škapulíř hraje roli znamení. Škapulíř je znamením, které vidí Maria:

S láskou se díváš na ty, kdo jsou oděni tvým škapulířem,
a proto tě prosím: podporuj...
Ať ke mně škapulíř stále obrací tvé milosrdné oči...

A škapulíř je znamením, které vnímáme my:

(...) ať je mi zárukou tvé zvláštní ochrany v denním boji,
abych byl věrný...
...a připomíná mi ustavičně povinnost pohlížet na tebe
a odívat se tvými ctnostmi.

Podobné odůvodnění najdeme v Písmě tehdy, když je Izraelitům předepsáno zvláštní ustanovení o oděvu (Nu 15,37-39):

Hospodin řekl Mojžíšovi: „Promluv k Izraelitům a řekni jim, aby si po všechna pokolení dělali třásně na okraji svých šatů a nad třásně nad okraj ať si dají purpurově fialovou nit. Budete mít třásně, abyste si při pohledu na ně připomínali všechny Hospodinovy příkazy a plnili je, abyste se neřídili svým srdcem a svýma očima...“

A na závěr připojím ještě jednu výraznou situaci, kterou mám spojenou s karmelským škapulířem: když P. Metoděje Minaříka, věrného ctitele Panny Marie Karmelské a našeho nejstaršího bratra, skrze nějž naše společenství přežilo léta totality, ba ještě se během nich rozrostlo, v jeho jedenadevadesáti letech postihla mrtvička, musel být z kláštera převezen do nemocnice. Tam strávil posledních několik dní svého pozemského života. Ale i v průběhu jeho pobytu v nemocnici mu bylo dopřáno ponechat si na krku plátěný škapulíř Panny Marie Karmelské. Jím oděn také zemřel. Pro mne to bylo a je neokázalé *znamení* Mariiny věrnosti....

KARMEL
ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT
Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.
Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.
ISSN - KARMEL 1210 - 499X
Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.
Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz